

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

شماره مجوز مجله: 80400

زمان پذیرش نهایی: 99/10/15

بررسی نقش نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهری

سید هاشم علوی نسب^۱، علی زینت بخش^۲، حسین روکی^۳

سید هاشم علوی نسب، علی زینت بخش، حسین روکی

۱- دانشجوی دکتری برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد مشهد

۲- دانشجوی دکتری برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد مشهد

۱- فوق لیسانس مدیریت دولتی دانشگاه آزاد مشهد

چکیده

اهمیت توجه به نهادهای مدنی در جهان به گونه ای است که امروزه دانشمندان معتقد هستند نهادها ساختار و رفتار دولت-ملت ها، سازمان ها و افراد را در سراسر جهان شکل می دهند. نهادها و سازمان های غیردولتی در زمینه های مختلف اجتماعی در سطوح محلی، ملی، منطقه ای و جهانی در حال فعالیت می باشند. پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش توصیفی -تحلیلی با استفاده از ابزار پرسشنامه می باشد. هدف این پژوهش نقش نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهری می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شهروندان شهر مشهد بوده اند و تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر محاسبه شد. روایی سوالات پرسشنامه توسط اساتید و متخصصان مورد تأیید قرار گرفت، پایایی آن نیز با آزمون آلفای کرونباخ ۰/۸۱ محاسبه شد. پرسشنامه پس از تأیید و تعیین روایی و پایایی، توسط محقق در بین شهروندان شهر مشهد با روش نمونه گیری تصادفی ساده توزیع شد. برای تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پرسشنامه، از نرم افزار SPSS استفاده شده است. نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف نرمال بودن توزیع داده ها را نشان داد لذا جهت بررسی فرضیه های پژوهش از آزمون پارامتریک t استودنت استفاده شده است. نتایج نشان داد که با توجه به سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با $(Sig=0.001)$ و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از $(1/96)$ می باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه اول پژوهش " نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهر ها نقش اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود که نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهر ها با سطح اطمینان ۹۵٪ نقش دارد.

کلمات کلیدی: نهادهای مدنی، توسعه پایدار، شهرها

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

مقدمه

یکی از اهداف مهم مدیریت شهری، توسعه پایدار شهرها می باشد. توسعه پایدار راه تازه ای برای رسیدن به آرمان های بشر همراه با حفظ منابع و امکانات برای آیندگان است. در دهه های اخیر یکی از ارکان اساسی توسعه پایدار، دستیابی به توسعه پایدار شهری است و در این راستا مطالعات و برنامه ریزی های متعددی در جهت یافتن اصول و راهکارهای کاربردی در برنامه های توسعه شهری صورت گرفته است و اندیشه توسعه شهری پایدار از جنبه های بسیار گسترده مورد نقد و بررسی در امر توسعه در سطح ملی قرار گرفته است. هدف فرایند توسعه شهری پایدار دستیابی به وضعیت پایداری جوامع شهری می باشد، فرایندی که هدف آن ایجاد یا تقویت ویژگی های پایداری در زندگی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی شهر است (صفائی پور، ۱۳۹۶: ۱۷۰). توسعه شهری مستلزم این است که الگوهای توسعه که نیازهای نسل حاضر را برآورده کرده به نیازهای نسل های آینده ضرر نرسانند. توسعه پایدار نه تنها خواستار پایداری منابع طبیعی و محیط زیست است، بلکه بر رفاه انسانی پایدار و خوشحالی ساکنین تاکید می کند. توسعه پایدار شهری می تواند در مقیاس های محلی به آسانی بدست آید. کارایی توسعه پایدار شهری (USDE) موجب انعکاس کارایی رفاه انسانی و منابع و ورود محیط به سیستم شهری می شود (یان و همکاران، ۲۰۱۸: ۲). در نظام سیاسی متمرکز، که مردم خود و نظام حاکم را دو قطب مجزا می بینند، توسعه پایدار شهری انتظاری دور از دسترس است. با سپردن امور محلی و کوچک به واحدهای خرد، به جای ساختن دستگاه های عریض و طویل بوروکراتیک که به دشواری و با صرف وقت و هزینه بسیار فعالیتی را به انجام می رسانند، می توان نظام مدیریتی را کارآمدتر کرد. حذف فاصله بین دستگاه های دولتی و مردم از پیامدهای این نظام مدیریتی است. واحدهای محلی با در دست گرفتن اختیارات بیشتر هم از لحاظ اقتصادی به منابع محلی متکی خواهند بود و هم از نظر اجتماعی ناگزیر از توجه به خواست و در نهایت به مشارکت مردم می باشند. استفاده از استعدادها، پتانسیل ها و سرمایه های فکری، فیزیکی و مادی بخش خصوصی و مردمی، کارایی، اثر بخشی و بهره وری را افزایش داده و زمینه های پایداری مدیریت شهری را فراهم می نمایند (باغبانی و محمدگنجی، ۱۳۸۹: ۱). از طرفی ارائه خدمات در شهرهای امروزی با نیازهای فزاینده شهروندان، مستلزم سازوکارهای امروزی است. سازمان های مردم نهاد که بستر شکل گیری مشارکت داوطلبانه شهروندان را ایجاد می کنند، از جمله این سازوکارها به شمار می آیند. سازمان های مردم نهاد از گرد هم آمدن شهروندان داوطلبی که می پذیرند به طور دسته جمعی در جهت اهداف مشترک شان تلاش کنند پدید می آیند. در شرایطی که متأسفانه هنوز در بدنه دولتی کشور باور چندانی به اهمیت مشارکت های سازمان یافته مردمی وجود ندارد و مسئولان تلاش می کنند که تصمیم گیری و اقدام در تمام زمینه ها را در حوزه سازمانی خود نگه دارند، توجه به سازمان های مردم نهاد می تواند در تقویت زمینه های مشارکت مردمی مؤثر واقع شود (بهادری، ۱۳۸۵: ۶۱). با توجه به این که مشارکت شهروندی در ارتقای کیفیت زندگی به عنوان شاکله اصلی فرایند بازآفرینی شهری محلات هدف به حساب می آید. سازمان های مردم نهاد می توانند به این امر تحقق بخشند. نهادهای مدنی و سازمان های مردم نهاد (سمن ها) می توانند با انجام برنامه های مختلف توانمندسازی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و آموزشی و... نقش به سزایی در ارتقای حقوق شهروندی و کیفیت زندگی و ایجاد فرصت های شغلی برای شهروندان ساکن این گونه سکونت گاه ها با کمک و مشارکت خودشان ایفا نمایند (مصطفایی، ۱۳۹۳). امروزه تشکل های مردم نهاد محلی می توانند به عنوان بازوان اعتمادساز سازمان های دولتی در سیاست گذاری، برنامه ریزی و اجرای طرح های شهری محسوب شوند. بنابراین با توجه به اهمیت موضوع، این پژوهش به نقش نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهری می پردازد.

خسروی و اسدی (۱۳۹۸)، پژوهشی با عنوان "نقش سازمان های مردم نهاد در توسعه پایدار روستایی" انجام دادند. این سازمان ها از طریق همکاری مردم باهم، با دولت و بخش خصوصی، در بسیاری از زمینه ها بستر ساز توسعه و رشد جامعه می باشند و به عنوان بازوی قدرتمند در کنار سازمان های دولتی امکانات لازم را برای توسعه پایدار روستایی فراهم می نمایند. صادقی و

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

همکاران (۱۳۹۵)، پژوهشی با عنوان "ارزیابی عملکرد نهادها و سازمانهای مرتبط با پایداری روستاها مورد: بخش دهدز در شهرستان ایذه" انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که عملکرد نهادها و سازمانها از نظر اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، زیستمحیطی و کالبدی-فیزیکی در پایداری روستاها با سطح معناداری کمتر از ۰.۰۵ مناسب و در سطح متوسطی می باشد. تحلیل ناپارامتری همبستگی نیز نشان دهنده وجود رابطه مستقیم و معنی داری در سطح آلفای ۰.۰۱ میان شاخص اقتصادی با شاخص های موردبررسی است؛ به گونه ای که با بهبود عملکرد نهادها و سازمانها در هرکدام از شاخص های توسعه، دیگر شاخص ها بهبود و زمینه پایداری روستاها فراهم می شود. فلاحی گر و همکاران (۱۳۹۳)، پژوهشی با عنوان "نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار شهری و مدیریت توسعه و نهادهای مدنی" انجام دادند. توجه به مسائل و مشکلات روزمره مدیریت شهری در کشور عزیزمان ایران و نقش کلیدی آن در مسائل روزمره شهری و همچنین روند رو به رشد کشور به سبب توسعه و رسیدن به افق های سند چشم انداز در سال ۱۴۰۴ و رسیدن به پایداری نسبی و در نهایت پایداری کامل، این مقاله سعی در نشان دادن مسیرهای نیل به اهداف این چینی می باشد که شامل استفاده از امکانات موجود اداره شهری و رسیدن به توسعه کالبدی توجه به بی برنامه گی مراکز سکونتی و استفاده مطلوب از کلیه منابع مادی و معنوی و ایجاد وحدت رویه در اجزای سازمانی کشور می باشد. باغبانی و محمد گنجی (۱۳۸۹)، پژوهشی با عنوان "نقش سازمان های غیر دولتی و نهادهای مدنی در حکمروایی شهری در جهت نیل به توسعه شهری پایدار" انجام دادند. این مقاله از طریق مطالعات گسترده نظری و بررسی و مقایسه نظام مدیریت شهری در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، به تحلیل نقش نهادهای مدنی و سازمان های غیر دولتی اداره امور محلات و شهرها پرداخته و در این مسیر، نقش حرکت های مردمی غیر دولتی در ایران پیش از مدرن و موانع ایجاد شده برای بکارگیری نیروهای مردمی و سازمان های غیردولتی در دوران مدرن، مورد تدقیق قرار می گیرد و در نهایت روش هایی برای فعال سازی سازمان های غیر دولتی در ایران ارائه می گردد. فعالیت این سازمانها در اداره امور محلات و شهرها، یکی از ارکان توسعه شهری پایدار می باشد.

اهداف پژوهش

- نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهرها نقش دارند.
- نهادهای مدنی در توسعه اقتصادی شهرها نقش دارند.
- نهادهای مدنی در توسعه اجتماعی-فرهنگی شهرها نقش دارند.
- نهادهای مدنی در توسعه زیست محیطی شهرها نقش دارند.
- نهادهای مدنی در توسعه کالبدی-فیزیکی شهرها نقش دارند.

مبانی نظری تحقیق

سازمان های مردم نهاد

سازمان های مردم نهاد پس از جنگ جهانی دوم و در سال ۱۹۶۹ و بر اساس ماده ۷۱ منشور سازمان ملل متحد ایجاد شده که واکنشی به نیاز برای نقش مشورتی سازمان هایی بود که نه دولتی بودند و نه خصوصی. نقش این سازمانها در توسعه جهان بعد از جنگ جهانی دوم بسیار مهم بوده، آنها عموماً نقش قابل توجهی در سیاست های ملی، فعالیت های اقتصادی و اجتماعی و همچنین ارزیابی و درک مشکلات در مسائل ملی و بین المللی از قبیل معضلات بشری، سیاسی، حقوق زنان، توسعه اقتصادی، دموکراسی، ایمن سازی، بهداشت و درمان و محیط زیست دارا هستند (خسری پور و اسدی، ۱۳۹۸: ۸۵). سازمان های غیر دولتی، از طریق میانجیگری میان بخش های عمومی و خصوصی، تمام سازمان های مدنی را پوشش می دهند که به طور آزادانه بر

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

اساس اراده شهروندان تشکیل می شود (سیلینسکی ۲۰۱۳). سازمان های مردم نهاد، سازمان هایی با شخصیت حقیقی مستقل، غیردولتی و غیر انتفاعی اند که برای انجام فعالیت های داوطلبانه با گرایش های غیر سیاسی بر اساس قانون اساسنامه مدرن رعایت چارچوب موضوع کشور و مفاد آیین نامه های اجرایی فعالیت می کنند (خسری پور و اسدی، ۱۳۹۸: ۸۵). در زبان و ادبیات فارسی اصطلاح Non Governmental Organization به صورت اختصاری NGO و با مفهوم «سازمانی که بدون وابستگی های اداری و مالی به دولت برای تأمین منافع عمومی فعالیت می کند» مطرح و در نهایت معادل «سازمان های مردم نهاد» با صورت اختصاری اسمن» به تصویب رسید. سازمانهای غیر دولتی یا سمن ها سازمان های مردم نهاد در رایج ترین تعریف به سازمان های خصوصی اشاره دارد که برای رفع گرفتاری ها و آلام مردم و ارتقاء سطح زندگی ایجاد می شوند و در کاهش معضلات اجتماعی نقش اساسی بر عهده دارند سازمان های غیر دولتی گروه های داوطلبانه فردی با سازمانی عمدتاً غیر انتفاعی هستند که معمولاً وابسته به هیچ دولتی نبوده و در سطح محلی، ملی یا بین المللی برای خدمت رسانی و یا سیاست گذاری عمومی شکل گرفته اند (خسری پور و اسدی، ۱۳۹۸: ۸۵). سازمان های مردم نهاد به عنوان سازمان های غیر رسمی در هر نظام اجتماعی با هدف جلب مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خود از طریق توانمندسازی در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی می توانند نقش موثری را ایفا نمایند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۷). ارائه تعریفی جامع از سازمانهای مردم نهاد قدری مشکل است زیرا این سازمان ها افزون بر کارهای متعدد (همچون حقوق بشر، محیط زیست، توسعه و ...) دارای منشأ پدیدایش متعدد نیز است. تعاریف متعددی از سازمان های مردم نهاد به عمل آمده که برخی ویژگی خصوصی بودن» و برخی اغیر انتفاعی بودن» را مطرح کرده اند (خسری پور و اسدی، ۱۳۹۸: ۸۵). یکی از دلایل این امر این است که سازمان های غیر دولتی گروهی متنوع از سازمان ها هستند که از تعمیم دادن، از گروه های غیر رسمی کوچک تا سازمان های رسمی بزرگ دفاع می کنند. سازمان های غیر دولتی نقش های متفاوتی ایفا می کنند و اشکال مختلف را درون جوامع مختلف و در جوامع مختلف دارند (لوئیس، ۲۰۱۰). سازمان های مردم نهاد، متشکل از گروهی از افراد داوطلب است که بدون وابستگی به دولت و به صورت غیر انتفاعی و عام المنفعه با تشکیلات سازمان یافته، در جهت اهداف و موضوعات متنوع فرهنگی، اجتماعی، خیریه ای، تخصصی و صنفی فعالیت می کنند (خسری پور و اسدی، ۱۳۹۸: ۸۵).

توسعه پایدار

توسعه پایدار به معنی توسعه و پیشرفت نسل است. توسعه پایدار یک مفهوم پیچیده است که جنبه های مختلفی را در بر می گیرد. در پایداری، سه جنبه اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی با هم به طور کامل در تعامل هستند. مفهوم توسعه پایدار از زمان ایجاد خود در ۲۰ سال پیش، که با عنوان الگوی توسعه تعریف شده، که نه تنها نیازهای نسل فعلی بلکه نیازهای نسلهای بعدی را نیز برآورده می کند، در سراسر جهان پذیرفته شده است (کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه ۱۹۸۷؛ سازمان آموزشی علمی و فرهنگی سازمان ملل ۱۹۹۷). با اینحال، توسعه پایدار تلاش کرده تا عملاً از یک مفهوم پیشرفت کند. در اکثر موارد، توسعه پایدار به کاهش فشار محیطی و طبیعی تأکید کرده و یا بر رفاه انسانی و حقوق منطقه ای تمرکز می کند (یان و همکاران، ۲۰۱۸: ۴).

توسعه پایدار شهری

توسعه سریع شهری، در چند دهه معاصر از ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، محیطی و ... زندگی بشر را تحت تاثیر قرار داده است. یکی از ارکان اساسی توسعه پایدار، اسکان پایدار است و توسعه شهری پایدار را در همین چارچوب می توان مطرح نمود. به نظر

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

میرسد درک مفهوم توسعه شهری پایدار و پی بردن به نقش برنامه ریزی شهری در ارتباط با آن، مستلزم توجه به اصول و ارکان توسعه پایدار می باشد (غفاری گیلانده و افروز خلیف لو، ۱۳۹۵: ۱).

بعد اقتصادی توسعه پایدار

پایداری اقتصادی (کارایی اقتصادی): اگرچه مناقشه عمومی در پایداری اقتصادی اغلب بر روی اهداف اکولوژیک متمرکز است. با این حال توسعه پایدار نمی تواند به دست بیاید مگر با در نظر گرفتن تأثیرات بر روی اقتصاد، اشتغال و تهیه کالا(شورچه، ۱۳۹۰: ۶۱).

بعد فرهنگی - اجتماعی توسعه پایدار

پایداری اجتماعی (انصاف و عدالت اجتماعی توزیعی): نیازهای اجتماعی و توزیعی برمی گردد به تضمین توزیع عادلانه منابع، کاهش فقر، توسع پایدار انسانی، مشارکت عمومی و تکوین سیاست دموکراتیک. چنین رویکرد کلی نیازمند تجربه های بیشتر در بخش حمل و نقل و سازگاری آن با نیازهای خاص موجود در کشورهای در حال توسعه می باشد(شورچه، ۱۳۹۰: ۶۱).

بعد کالبدی توسعه پایدار

از نظر کالبدی، توسعه پایدار شهری یعنی تغییراتی که در کاربری زمین و سطوح تراکم به منظور رفع نیازهای ساکنان شهر در زمینه مسکن، حمل و نقل و اوقات فراغت به عمل می آید تا در طول زمان، شهر را از نظر زیست محیطی، قابل سکونت و زندگی، از نظر اقتصادی بادوام و از نظر اجتماعی همبسته و هماهنگ نگه دارد (برزگر و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۶۷).

بعد زیست محیطی توسعه پایدار

در این نوع از پایداری به منظور تضمین پایداری عملکردی در اکوسیستم ها هم در سطح محلی و هم در سطح جهانی، نیاز است که توازن محیطی از طریق کشتش بی اندازه به به وسیله دفع و استفاده از منابع به هم نخورد(شورچه، ۱۳۹۰: ۶۱).

فرضیه های پژوهش

- نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهر ها نقش دارند.
- نهادهای مدنی در توسعه اقتصادی شهر ها نقش دارند.
- نهادهای مدنی در توسعه اجتماعی-فرهنگی شهر ها نقش دارند.
- نهادهای مدنی در توسعه زیست محیطی شهر ها نقش دارند.
- نهادهای مدنی در توسعه کالبدی-فیزیکی شهر ها نقش دارند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش دارای ماهیتی توصیفی - تحلیلی است. گردآوری داده ها به کمک مطالعات اسنادی- کتابخانه‌ای و برداشت های میدانی از طریق ابزارهای مشاهده، تکمیل پرسشنامه انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش، شهروندان شهر مشهد بوده اند که تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر محاسبه شد. پرسشنامه پس از تأیید و تعیین روایی و پایایی، توسط محقق در بین شهروندان شهر مشهد با روش نمونه گیری تصادفی ساده توزیع شد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

روایی سؤالات پرسشنامه توسط اساتید و متخصصان حوزه مورد تأیید قرار گرفت، پایایی آن نیز با آزمون آلفای کرونباخ ۰.۸۱ محاسبه شد (جدول ۱) برای تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پرسشنامه، از نرم افزار SPSS استفاده شده است. آزمون کولموگروف اسمیرنوف نرمال بودن داده ها را نشان داد که در نهایت برای بررسی فرضیات پژوهش از آزمون پارامتریک t استودنت استفاده شده است.

جدول ۱- آزمون آلفای کرونباخ

مقدار آلفای کرونباخ	متغیرهای مورد مطالعه
۰/۷۹	نهادهای مدنی
۰/۸۰	توسعه پایدار
۰/۷۹	توسعه اقتصادی
۰/۷۹	توسعه اجتماعی-فرهنگی
۰/۸۱	توسعه زیست محیطی
۰/۸۱	توسعه کالبدی-فیزیکی
۰/۸۱	کل

یافته های پژوهش

با توجه به جدول (۲) آزمون کولموگروف اسمیرنوف غیر نرمال بودن داده های پژوهش را نشان داد بنابراین از آزمون اسپیرمن استفاده شده است.

جدول (۲) آزمون تعیین نرمال بودن متغیرهای اصلی تحقیق

متغیر	نهادهای مدنی	توسعه پایدار	توسعه اقتصادی	توسعه اجتماعی و فرهنگی	توسعه زیست محیطی	توسعه کالبدی و فیزیکی
تعداد پاسخگویان	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴
میانگین	۳/۴۷۸	۳/۶۳۲	۳/۸۷۴	۳/۳۶۵	۳/۷۴۱	۱/۳۴۱
اختلاف میانگین	۰/۴۷۸	۰/۶۳۲	۰/۸۷۴	۰/۳۶۵	۰/۷۴۱	۰/۳۴۱
میانگین پرسشنامه	۳	۳	۳	۳	۳	۳
مقدار کولموگروف اسمیرنوف -	۱/۴۰۰	۱/۵۰۴	۱/۶۱۶	۱/۷۲۱	۱/۱۲۳	۰/۴۶۵
انحراف معیار	۴/۰۸	۴/۱۲	۴/۱۵	۴/۱۸	۴/۷۱	۴/۲۲
سطح معناداری (sig)	٪۴۱	٪۳۰	٪۲۸	٪۲۴	۰/۳۴	۰/۳۰

* p-value (significance)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

قبل از اینکه نتایج جدول (۲) تفسیر شود، ذکر این نکته ضروری است که اگر مقدار p متغیرها بیشتر از سطح معناداری $0/05$ باشد نتیجه می‌شود که توزیع آن متغیر نرمال است. بنابراین با توجه به این نکته، نتایج خروجی جدول (۲) نشان می‌دهد که مقدار p مربوط به آزمون کلموگروف اسمیرنوف در نمرات تمام متغیرها بیشتر از $0/05$ می‌باشد، بنابراین نتیجه می‌شود که توزیع تمام متغیرها نرمال است. لذا برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از آزمون پارامتریک t استودنت استفاده می‌شود.

بررسی فرضیه های پژوهش

فرضیه اول:

H_1 : نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهر ها نقش دارند.

H_0 : نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهر ها نقش ندارند.

این فروض به شکل ریاضی به صورت زیر است:

$$H_0: \mu_x \leq 3$$

$$H_1: \mu_x > 3$$

نتایج خروجی نرم افزار در جدول شماره (۳) آورده شده است:

جدول شماره (۳) نتایج حاصل از آزمون آماری t مربوط به اثبات فرضیه اول پژوهش

نتیجه	میانگین	مقدار استودنت T	مقدار احتمال p-value (sig)	تعداد نمونه	فرضیه اول
H_1 تایید فرضیه	۵/۳۴	۱۱/۲۱۴	۰.۰۰۱	۳۸۴	نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهر ها نقش

بر اساس جدول (۳)، با توجه به سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با $(Sig=0.001)$ و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از $(1/96)$ می‌باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه اول پژوهش " نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهر ها نقش اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می‌باشد. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهر ها با سطح اطمینان 95% نقش دارد.

فرضیه دوم:

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

H_1 : نهادهای مدنی در توسعه اقتصادی شهر ها نقش دارند.

H_0 : نهادهای مدنی در توسعه اقتصادی شهر ها نقش ندارند.

این فروض به شکل ریاضی به صورت زیر است:

$$H_0: \mu_x \leq 3$$

$$H_1: \mu_x > 3$$

نتایج خروجی نرم افزار در جدول شماره (۴) آورده شده است:

جدول شماره (۴) نتایج حاصل از آزمون آماری t مربوط به اثبات فرضیه دوم پژوهش

نتیجه	میانگین	مقدار آماره استودنت T	مقدار احتمال p-value (sig)	تعداد نمونه	فرضیه دوم
تایید فرضیه H_1	۵/۰۱	۱۰/۳۲۰	۰.۰۰۱	۳۸۴	نهادهای مدنی در توسعه اقتصادی شهر ها

بر اساس جدول (۴) با توجه به سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با (Sig=۰.۰۰۱) و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از (۱/۹۶) می باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه دوم پژوهش " نهادهای مدنی در توسعه اقتصادی شهر ها اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود که نهادهای مدنی در توسعه اقتصادی شهر ها با اطمینان ۹۵٪ در نقش دارد.

فرضیه سوم:

H_1 : نهادهای مدنی در توسعه اجتماعی-فرهنگی شهر ها نقش دارند.

H_0 : نهادهای مدنی در توسعه اجتماعی-فرهنگی شهر ها نقش ندارند.

این فروض به شکل ریاضی به صورت زیر است:

$$H_0: \mu_x \leq 3$$

$$H_1: \mu_x > 3$$

نتایج خروجی نرم افزار در جدول شماره (۵) آورده شده است:

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

جدول شماره (۵) نتایج حاصل از آزمون آماری t مربوط به اثبات فرضیه سوم پژوهش

نتیجه	میانگین	مقدار استودنت آماره T	مقدار احتمال p-value (sig)	تعداد نمونه	فرضیه سوم
تایید فرضیه H_1	۴/۵۰	۱۰/۳۲۱	۰.۰۰۲	۳۸۴	نهادهای مدنی در توسعه اجتماعی-فرهنگی شهر ها نقش دارند.

بر اساس جدول (۵) با توجه به سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با (Sig=۰.۰۰۲) و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از (۱/۹۶) می باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه سوم پژوهش " نهادهای مدنی در توسعه اجتماعی-فرهنگی شهر ها نقش دارند. " اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود نهادهای مدنی در توسعه اجتماعی-فرهنگی شهر ها نقش دارند. با سطح اطمینان ۹۵٪ در نقش دارد.

فرضیه چهارم:

H_1 : نهادهای مدنی در توسعه زیست محیطی شهر ها نقش دارند.

H_0 : نهادهای مدنی در توسعه زیست محیطی شهر ها نقش ندارند.

این فروض به شکل ریاضی به صورت زیر است:

$$H_0: \mu_x \leq 3$$

$$H_1: \mu_x >$$

نتایج خروجی نرم افزار در جدول شماره (۶) آورده شده است:

جدول شماره (۶) نتایج حاصل از آزمون آماری t مربوط به اثبات فرضیه چهارم پژوهش

نتیجه	میانگین	مقدار استودنت آماره T	مقدار احتمال p-value (sig)	تعداد نمونه	فرضیه چهارم
-------	---------	--------------------------------	-------------------------------	----------------	-------------

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

تایید فرضیه H_1	۴/۳۴	۸/۲۵۸	۰.۰۰۲	۳۸۴	نهادهای مدنی در توسعه زیست محیطی شهرها نقش دارند.
-------------------	------	-------	-------	-----	---

بر اساس جدول (۶) با توجه به سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با $(Sig=0.002)$ و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از $(1/96)$ می باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه چهارم پژوهش " نهادهای مدنی در توسعه زیست محیطی شهرها نقش دارند. " اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود که نهادهای مدنی در توسعه زیست محیطی شهرها. با سطح اطمینان ۹۵٪ نقش دارد.

فرضیه پنجم:

H_1 : نهادهای مدنی در توسعه کالبدی-فیزیکی شهرها نقش دارند.

H_0 : نهادهای مدنی در توسعه کالبدی-فیزیکی شهرها نقش ندارند.

این فرض به شکل ریاضی به صورت زیر است:

$$H_0: \mu_x \leq 3$$

$$H_1: \mu_x > 3$$

نتایج خروجی نرم افزار در جدول شماره (۷) آورده شده است:

جدول شماره (۷) نتایج حاصل از آزمون آماری t مربوط به اثبات فرضیه پنجم پژوهش

نتیجه	میانگین	مقدار آماره استودنت T	مقدار احتمال p-value (sig)	تعداد نمونه	فرضیه پنجم
-------	---------	-----------------------	----------------------------	-------------	------------

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

تایید فرضیه H_1	۴/۷۰	۳۴۷.۱۰	۰.۰۰۰	۳۸۴	نهادهای مدنی در توسعه کالبدی-فیزیکی شهر ها نقش دارند.

بر اساس جدول (۷) با توجه به سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با ($Si g=0.000$) و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از ($1/96$) می باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه پنجم پژوهش " نهادهای مدنی در توسعه کالبدی-فیزیکی شهر ها نقش دارند. " اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود که نهادهای مدنی در توسعه کالبدی-فیزیکی شهرها با سطح اطمینان ۹۵٪ نقش دارد.

بحث و نتیجه گیری

نهادهای مدنی به عنوان بخش سوم در کنار بخش خصوصی (بازار) و دولت (عمومی) در اداره جامعه نقش مهمی دارند. نهادهای مدنی در امر توسعه به ویژه توسعه مدنی و مشارکت اجتماعی نقش محوری دارند. آنها عنوان بازوان اعتماد ساز سازمان های دولتی در سیاست گذاری، برنامه ریزی و اجرای طرح های شهری محسوب شوند و سبب افزایش سرمایه اجتماعی محلی می گردند. نهادهای مدنی با توجه به این که از بطن جامعه برآمده اند مبتنی بر برنامه ریزی پایین به بالا بوده و دموکراسی محلی و مشارکت محلی را در شهرها به وجود آورده و آن را در جامعه نهادینه می کنند. در نهایت نهادهای مدنی با نقش فعال و موثری که در بازآفرینی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی محله های شهری دارند روند توسعه پایدار شهری را تسریع می بخشند. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهری انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش بوده اند. در این پژوهش برای بررسی فرضیه های پژوهش از نرم افزار SPSS استفاده شده است. نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف نرمال بودن توزیع داده ها را نشان داد لذا جهت بررسی فرضیه های پژوهش از آزمون پارامتریک t استودنت استفاده شده است. نتایج حاکی از آن بود که سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با ($Si g=0.001$) و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از ($1/96$) می باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه اول پژوهش " نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهر ها نقش اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود که نهادهای مدنی در توسعه پایدار شهرها با سطح اطمینان ۹۵٪ نقش دارد. همچنین ادامه یافته ها نشان داد که سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با ($Si g=0.001$) و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از ($1/96$) می باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه دوم پژوهش " نهادهای مدنی در توسعه اقتصادی شهر ها اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود که نهادهای مدنی در توسعه اقتصادی شهرها با سطح اطمینان ۹۵٪ در نقش دارد. همچنین با توجه به سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با ($Si g=0.002$) و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از ($1/96$) می باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه سوم پژوهش " نهادهای مدنی در توسعه اجتماعی-فرهنگی شهرها نقش دارند. " اختلاف معناداری با

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود نهادهای مدنی در توسعه اجتماعی-فرهنگی شهر ها نقش دارند. با سطح اطمینان ۹۵٪ در نقش دارد. ادامه یافته ها نیز نشان داد که سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با $(Si\ g=0.002)$ و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از $(1/96)$ می باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه چهارم پژوهش " نهادهای مدنی در توسعه زیست محیطی شهر ها نقش دارند. " اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود که نهادهای مدنی در توسعه زیست محیطی شهر ها. با سطح اطمینان ۹۵٪ نقش دارد. در نهایت با توجه به سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با $(Si\ g=0.000)$ و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از $(1/96)$ می باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه پنجم پژوهش " نهادهای مدنی در توسعه کالبدی-فیزیکی شهر ها نقش دارند. " اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود که نهادهای مدنی در توسعه کالبدی-فیزیکی شهرها با سطح اطمینان ۹۵٪ نقش دارد.

منابع فارسی

۱. باغبانی، مریم، محمدگنجی، مهتاب، نقش سازمان های غیر دولتی و نهادهای مدنی در حکمروایی شهری در جهت نیل به توسعه شهری پایدار، نخستین همایش توسعه شهری پایدار، ۱۳۸۹.
۲. برزگر، صادق، دیوسالار، اسداله، فنی، زهره، صفر علی زاده، اسماعیل، تحلیل شاخص های پایداری کالبدی در شهرهای کوچک مطالعه ی موردی :شهرهای کوچک استان مازندران، فصلنامه هی علمی-پژوهشی فضای جغرافیایی، سال ۱۸، شماره ۶۱، صفحات ۱۶۱-۱۸۰، ۱۳۹۷.
۳. برک پور، ناصر، طاهرخانی، حبیب الله، ظرفیت سازی و ترتیبات نهادی مدیریت شهری برای ساماندهی سکونتگاه های غیررسمی، دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام، کمیسیون امور زیربنایی و تولیدی، کمیته آمایش، مسکن و شهرسازی، ۱۳۸۸.
۴. بهاردی، طارق. سازمان های مردم نهاد؛ مشاورانی آماده، ماهنامه اطلاع رسانی، آموزشی و پژوهشی شوراها، شماره هفتم، ۱۳۸۷.
۵. بهمن پور، ثریا، شوراها و سازمان های مردم نهاد و مواجه با فقر شهری (بخش اول)، ماهنامه اطلاع رسانی، آموزشی و پژوهشی شوراها، شماره ۸، ۱۳۸۵.
۶. خسروی، بهمن، اسدی، زینب، نقش سازمان های مردم نهاد در توسعه پایدار روستایی، جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۲، شماره ۲، شماره پیاپی ۶، صفحات ۸۳-۹۸، ۱۳۹۸.
۷. رضایی، محسن، بابایی، فرزام، بهمن پور، همومن، ارزشیابی و اولویت بندی مولفه های موثر بر جذب و و ارتقای مشارکت سازمان های مردم نهاد (NGOS) در فرایند مدیریت پسماند، فصلنامه علمی-پژوهشی آموزش محیط زیست و توسعه پایدار، سال ۷، شماره اول، صفحات ۸۷-۱۰۲، ۱۳۹۷.
۸. شورچه، محمود، (۱۳۹۱)، کاربرد ابزارهای اقتصادی در مدیریت استراتژیک حمل و نقل پایدار شهری، اقتصاد شهر، شماره ۱۳. غفاری گیلانده، عطاء، افروز خلیف لو، لیلا، توسعه پایدار شهری، کنفرانس ملی نگرشی نو بر چالش های شهر و شهر نشینی، ۱۳۹۵.
۹. صادقی، حجت اله، صیدائی، اسکندر، قبادی، شادی، صالحی، مریم، ارزیابی عملکرد نهادها و سازمان های مرتبط با پایداری روستاها مورد: بخش دهدز در شهرستان ایذه، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال پنجم، شماره ۲، پیاپی ۱۶، صفحات ۱۱۹-۱۴۰، ۱۳۹۵.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۱۰. صفائی پور، زهرا، نقش مدیریت شهری در راستای تحقق توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی : شهر ایلام)، فصلنامه مطالعات عمران شهری، دوره اول، شماره دوم، صفحات ۱۶۸-۱۹۲، ۱۳۹۶.
۱۱. فلاح گر، علی، نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار شهری و مدیریت توسعه و نهادهای مدنی، اولین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم جغرافیا و برنامه ریزی، معماری و شهرسازی، ۱۳۹۳.
۱۲. مصطفایی، نریمان. سازمان‌های مردم نهاد زمینه ساز ارتقای حقوق شهروندی هستند، www.yjc.ir، ۱۳۹۳.

منابع لاتین

۱۳. Lewis, D. (۲۰۱۰). Nongovernmental organizations, definition and history. In *International encyclopedia of civil society* (pp. ۱۰۵۶-۱۰۶۲). Springer, New York, NY.
۱۴. Šilinskytė, A. (۲۰۱۳). Nevyriausybių organizacijų veikla ir vaidmuo Lietuvoje.
۱۵. Yan, Yan, Wang, Yuan Chenxi ng, , Gang Wu, Quan, Zhao, J i ngzhu, (۲۰۱۸), Urban sustainable development efficiency towards the balance between nature and human well-being: Connotation, measurement, and assessment, *Journal of Cleaner Production*, ۱۰
۱۶. Yılmaz, B., Dasdemir, I., Atmiş, E., & Li se, W (۲۰۱۰). Factors affecting rural development in Turkey: Bartın case study. *Forest Policy and Economics*, ۱۲(۴), ۲۳۹-۲۴